

Skärgårdsprogram behöver handlingskraft

Publicerat 2021-10-10

Hållbarhetsfrågor i enlighet med Agenda 2030 och digitaliseringen i skärgården är två frågor som behöver lyftas fram i det gemensamma utvecklingsprogrammet för kust och skärgård i Östergötland och Norra Småland 2030. Det framgår av den utvärdering av programmet som Skärgårdsrådet låtit göra. Men det första och viktigaste är ändå att klargöra vad programmet ska vara till för, vilka som ska använda det och hur, samt vilken roll det och själva rådet ska spela, påpekar utvärderaren.

UTVÄRDERING AV GEMENSAMT UTVECKLINGSPROGRAM FÖR KUST OCH SKÄRGÅRD I ÖSTERGÖTLAND OCH NORRA SMÅLAND 2030

2021-06-30

WSP

För snart fem år sedan togs det gemensamma utvecklingsprogrammet för kust och skärgård fram och tanken var då att det skulle vara vägledande för de kommuner och regioner som samverkat kring programmet. I programmet skulle t ex en kommun kunna hitta vägledning när de gör sina planer för hur kust och skärgård ska utvecklas. Och eftersom alla kommuner skaffade sig vägledning i samma program skulle också deras agerande bli samlat och leda käpprätt till målet: att kust-och skärgårdsområdet är en attraktiv och tillgänglig plats för både boende och besökare.

Översiktsplaner och intervjuer grund för utvärdering

Nu har Skärgårdsrådet – det samverkansorgan inom Region Östergötland som ”har vårdnaden” om programmet – gett en konsult i uppdrag att undersöka

- om programmets mål och fokusområden fortfarande är relevanta
- om programmets råd och rekommendationer har genomförts och
- om det finns behov av att utveckla programmet och sättet att samverka omkring det.

Konsulten har gjort det genom att jämföra programmet med de medverkande kommunernas översiktsplaner och de båda berörda regionernas utvecklingsstrategier och serviceprogram. Därutöver har tretton politiker och tjänstemän från kommunerna och regionerna intervjuats samt tre andra personer (en från organisationen Kustlandet som ingår i Skärgårdsrådet, en person från Valdemarsviks Sparbank och en från Hasselö vandrarhem.) Slutligen har en s.k. omvärldsanalys gjorts genom att en näringslivschef från Åre och en destinationssäljare från Helsingborg har intervjuats.

Målen aktuella men hållbarhet och digitalisering bör arbetas in

Varken i dokumentgenomgången, intervjuerna eller omvärldsanalysen hittar konsulten något som tyder på att målen och fokusområdena i programmet är inaktuella. Däremot framkommer att två frågor bör få en tydligare betoning, nämligen digitaliseringen och hållbarhet och Agenda 2030. Men det behöver inte betyda att nya mål ska tillföras – snarare att digitaliseringsfrågorna ska arbetas in i de befintliga fokusområdena. I länens nuvarande digitala agendor uppmärksammas inte kusten eller skärgården särskilt, påpekar konsulten.

Genom att utgå från de digitala agendorna och klargöra digitaliseringens förutsättningar på gott och ont i kust- och skärgårdsområdena kan både skärgårdsprogrammet och de digitala agendorna förbättras. På liknande sätt borde hållbarhetsaspekterna arbetas in i programmet så att det framgår hur programmets mål och rekommendationer bidrar till en hållbar utveckling i enlighet med de globala målen och Agenda 2030. Ett exempel är det 12:e globala målet som rör hållbar konsumtion och produktion.

Ingen vet om råd och rekommendationer har följts

Genomgången av regionala och kommunala dokument visar att kust och skärgård inte har någon särskilt framträdande plats i de regionala utvecklingsstrategierna medan det finns en koppling till serviceprogrammen. I de kommunala översiktsplaner som tagits fram efter 2017 (när skärgårdsprogrammet antogs) syns en tydlig koppling till programmet exempelvis när det gäller utpekandet av utvecklingsområdena Arkösund, Tyrislöt och Gryt i Östergötland.

Däremot verkar steget långt till att faktiskt följa rekommendationerna i konkreta beslut och utvärderingen kan inte alls svara på frågan om råd och rekommendationer genomförts. Därtill är rekommendationerna inte tillräckligt konkreta, sägs det i många intervjuer och de flesta kommunala informanter menar också att de är motstridiga; samtidigt som orördheten ska värnas ska varierande boendeformer utvecklas och strandskyddet stoppar exploateringsplaner. (Här kan du läsa mera om hur Söderköpings kommun har hanterat denna problematik på Norra Finnö.)

Vem ansvarar för att råd och rekommendationer blir verkstad?

Ytterligare ett problem som lyfts fram i intervjuerna är oklarheten när det gäller vem som egentligen ansvarar för att det blir verkstad av de goda råden och rekommendationerna. Det finns visserligen en matris i programmet som visar vem/vilka som är ansvariga för olika rekommendationer men osäkerheten om ansvarsförhållandena är ändå stor. Därutöver efterlyses konkretiseringar av HUR olika aktörer ska förverkliga målen exempelvis i form av handlingsplaner med mål och delmål som också systematiskt skulle kunna följas upp.

En kanske avgörande framtidsfråga för skärgårdsprogrammets handlingskraft är vem som ska "äga" programmet och fungera som drivande och uppföljande kraft. Ett alternativ är att låta de offentliga aktörerna i Skärgårdsrådet ta ett större ägarskap och ett annat att förändra rådets roll så att det får större möjligheter att genomföra programmet och ökad legitimitet. Rådets legitimitet skulle kunna ökas genom att utomstående får bättre insyn i rådets arbete. Idag är det svårt för utomstående att få information om rådets organisation, medlemmar och syfte, påpekas det i konsultrapporten.

Skärgårdsrådets framtida roll och sammansättning kommer att vara huvudnumret på Skärgårdsrådets nästa möte i slutet av november.

Du hittar hela utvärderingsrapporten på sidan "Tidigare publiceringar om Skärgårdsrådet".